

פאר מקדושים

פגונים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת שמיני תשפ"ה

יידום אהרן. (י א)

שמעתי בשם הרב הגאון מו' יצחק ז"ל אב"ד דק"ק בעלזא טעם על וידום אהרן, משום דקיי"ל בפוסקים (עי' רמ"א סימן שע"ד ובצוואת רבי יהודה החסיד מהדורות אוצר הפוסקים סוף צוואה טו) אין מתאבלין על בן בכור ולא על בן ראשון שמת, וכיון דבני אהרן לא נטלו עצה זה מזה, א"כ היה להקטן למות תחילה שלא נתייעץ בגדול, והוי לגבי אהרן בן ראשון שמת, ואח"כ מת הבכור שגם עליו אין מתאבלים, לכך וידום אהרן, עכ"ל ודפח"ח.

(אהל יוסף על הש"ס (אלעקסנדר תקכ"ז) לרבי יוסף יוסקא אב"ד פודקאמין)

ויקריבו אש זרה. (י א)

שמעתי כי בתיבות אש זרה רמזים חסמים של נדב ואביהוא שאמרו רז"ל בש"ס (עירובין סג.) ובמדרשים (ויק"ר פ"כ), והם ראשי תיבות אש זרה באופן זה, אש שתויים זרע רחוצים הוראה.

(חומת אנך להחיד"א)

ראשיכם אל תפרעו וגו' ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה. (י א)

ביאר מרן החתם סופר זצוק"ל, שאצל אהרן ובניו האבילות תהיה להם לנחמה על מיתת נדב ואביהו, לכן מחויבים לעצור בנפשם לכבוד ה' ולא יתאבלו, אבל כל בית ישראל אם לא יתאבלו במה יודע כי הרגישו במיתת הצדיקים האלו. ובזה ביאר מרן כי האר"י לוריא זצוק"ל מהאי טעמא לא שינה בגדיו בשבת חזון, כי צדיק כמותו היה לו למשיכת נפש להתאבל בשבת זה על חורבן המקדש, וע"ז באה החובה עליו שלא להתאבל, אשר יקשה עליו מהאבילות, אבל כל בית ישראל יבכו בשבת זה את השריפה אשר שרף ה' ולא ילמדו מהאר"י.

(ליקוטי חבר בן חיים ח"ג (פרעסבורג תר"מ) לרבי חזקיה פייבל פלוט)

*את זה תאכלו מכל אשר במים. (יג ט)

באגרת אשר שלח מהר"י סג"ל (המהר"ל) מק"ק מגנצא אל כל בני ברית יושבי הארץ כתוב שם בהגהות כת"י, בעיר וויזיל סמוך פרסה אחת לזנקווער, נהרגו בעו"ה [ע"י טביעה] בספינה על נהר לימ"ס שני לומדי תורה, הח"ר וויבלי (פייבלי) בן אחיהו של מהר"י סג"ל והח"ר ארון ביצבך, ועוד שתי נשים. ושמעתי מפי מהר"י סג"ל, שבאותו יום אשר נהרג בן אחיהו הר"ר וויבלי ה"ד הנ"ל, טרם שידעו מזה במגנצא שהיתה משם מרחק ז' פרסאות, היתה אשתו רוצה לשתות ממים שבקנקן לפני מטתה בלילה, ובא אליה דג קטן מן המים לתוך פיה. וכשנתוודע סיפורה המאורה אל המהר"ל והחזיקו לנס גדול, שהיה מורה על טביעת המים של בעלה.

(קובץ דברים נחמדים מתוך כתבי יד עתיקים, הוסיאטין תרס"ב)

פנינת דף היומי

וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב, אמר ר"ל תשובה ניצחת השיב עורב לנח וכו', אם פגע בי שר חמה או צנה ואמות, נמצא העולם חסר בריה אחת, ועוד שמא לאשתי אתה צריך, אמר לו נח רשע במותר לי אסור, באסור לי לא כ"ש. (סנהדרין קח)

מקשין העולם האין מתורץ בזה קושיא הראשונה של העורב. וי"ל דבגמרא שם איתא שהעורב שימש בתיבה, וא"כ לפ"ז אף אם ימות הזכר לא יהיה בריה חסר, דזה ידוע שכן דרכן של עופות טמאים שמולידים ביצה ורובצים עליה, ולעולם ביצה ראשונה מולדת זכר. אבל איתא, דאם אדם בא על עוף עושה אותה עקרה. וא"כ י"ל דזהו שאמר העורב, שמא לאשתי אתה צריך לעשותה עקרה, ואז שוב אין בעולם נקיבה המולידה, ויהיה העולם חסר בריה. ועל זה השיב לו נח שפיר על שני טענותיו, על מה שאמר שמא יהיה עולם חסר בריה כשאמות, על זה א"ל 'רשע' על ששמש בתיבה, וא"כ אין העולם חסר בריה, דאשתך כבר רובצת על ביצתה. ועל שאמרת שמא לאשתי אתה צריך לעשותה עקרה, ע"ז השיב לו במותר אסור לי וכ"ש באסור.*

(ליקוטי נפתלי (פירודא תקכ"ט) לרבי נפתלי צבי הירש מפירודא)

*במסכת גיטין (מה) בעובדא דרבי עיליש שנשבה אמרו ז"ל, יומא חד הוה יתיב גביה ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דציפורי, אתא עורבא וקא קרי ליה, אמר ליה מאי קאמר, אמר ליה עיליש ברח עיליש ברח, אמר עורבא שיקרא הוא ולא סמיכנא עליו. וכתב המהרש"א ז"ל שכן דרכו של עורב לשקר בשליחותיה כענין של נח עכ"ל. ותמה עליו הגאון רבי ישעיה פיק ז"ל בהגהותיו אוצר בלום על העין יעקב, לא ידעתי מאין תמצא בענין נח שהעורב היה משקר, הלא סירב בשלוחותו בטענה שאם יפגע בו שר חמה וצינה יחסר העולם מין אחד, ומצוה רבה ליתן מובן לדבריו של גאון עכ"ל. והנה להנ"ל שהעורב שימש בתיבה ואשתו נתעברה, א"כ איך אמר לנח שלא רוצה לצאת בשליחותו 'כדי שלא יחסר העולם מין אחד', הלא שימש בתיבה ואשתו נתעברה, ושפיר שיקר בזה לנח.

תיקון טעות

בגליון הקודם כתבתי על התולדות יעקב יוסף שנוול בשנת ת"ל ונפטר בשנת תקמ"ב, והעירוני שלפ"ז חי 112 שנים, אבל האמת הוא שנוול בשנת תנ"ה.

רבי יצחק אב"ד בעלזא

המאור הגדול החסיד המפורסם, זקן ויושב בשיבה, המקובל, נר ישראל פטיש החזק עמוד הימני, כך מתארים בסילודין את שמו של הגאון הקדוש רבי יצחק אב"ד בעלזא זצוק"ל.

אמו של רבי יצחק, היתה כפי הנראה בתו של הרה"ק רבי יצחק זצוק"ל אב"ד זאסלב, שהיה גיסו של הרה"ק רבי שמשון מאוסטראפאליע זצוק"ל חתן אביו רבי פסח מקאריץ הי"ד, שהיה חתן הג"ר שמשון מקרעמניץ אחיו של המהר"ל מפראג ז"ע.

כשהגיע רבי יצחק לפרקו, נשא את זוגתו הרבנית הצדקנית מרת מאמלא ע"ה בת הרב הפרנס הגאון הגדול מוהר"ר צבי הירש. אשה צדקנית זו חיברה תחינה בשם "תחינה לאומרה" תשובה ותפלה וצדקה בכל ימות השנה בכוונה ובפרט בעש"ת, ונדפסה בשש עשרה מהדורות.

ותהי ראשית ממלכתו של רבי יצחק, בעיר טישוויץ שם זכה להחזיק ישיבה ולהעמיד תלמידים מפורסמים שהאירו את עולם התורה בגאונותם ובצדקתם.

בשנת תפ"ז, לאחר פטירתו של אב"ד בעלזא הג"ר משה הכהן ז"ל בעמח"ס קרן אור, נתמנה רבי יצחק למלאות את מקומו ולכהן כאב"ד העיר בעלזא, וגם שם החזיק ישיבה והעמיד תלמידים חשובים, וכפי שהעיד תלמידו רבי דוד הכהן בעמח"ס מראה כהן בהקדמה לספרו של אביו קרן אור, שם הוא מתאר בסילודין את השפעת קדושתו וצדקתו בהנהגת הישיבה ורוממות הלימוד בו וזו לשונו, מי שלא ראה ישיבה כזה והנהגות אמ"ר הגאון וצדקתו וחסידותו ויופי ישיבתו, לא ראה כבוד התורה מעולם.

המהר"ם מבילגורייא זצ"ל כותב בשם אחיו כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע שסיפר, כי פעם בא בעל הבית אחד מאנשי העיר בעלזא לביתו של רבי יצחק זצ"ל ומצאו כשהוא לומד עם זקן אחד. לא הכיר הבעה"ב את הזקן הזה, ושאל את רבי יצחק זצ"ל לזהותו, והשיב לו רבי יצחק בתמיה 'צו אייך קומט ער דען נישט' [וכי אליך הוא לא בא], ולא הבין רבי יצחק ברוב תמימותו שאין אליהו הנביא מתגלה לבעה"ב זה.

לאחר הסתלקותו בסביבות שנת תקכ"א הובא למנוחות בבית החיים הישן בעיר בעלזא, ובספר דובר שלום הביא סיפור נורא בשם הג"ר יוסף אב"ד סעראצק, דבשנת תר"ז בא שר המחוז זאלקווי לבעלזא, וראה דרך מבוא העיר שיפוע גדול שהיתה סכנה, ושולח להערלים שיקחו עפר למלא העקוב למישור, והיה רשע אחד ואמר שאין עפר טוב כעפר הבית הקברות. מהרה צוה השר ליקח משם, והשליכו עצמות המתים מקברותם, אך כשבאו לגעת בקבר האב"ד רבי יצחק, תיכף נפל החופר בחולי השבץ, ובא אחר לחפור על מקומו, ותיכף נסתובב ראשו ונהפך פניו לאחור, ולא יאומן כי יסופר כי המגיד סיפר לי כי ראוהו כל העיר, וכן הוא בעצמו ראוהו. (גליון אור הצפון)

